

Sygn. akt II USK 170/22

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania S. Sp. z o. o. w B. przy udziale następców prawnych L. G. i J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Białymstoku

przy udziale zainteresowanego H. S.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 11 stycznia 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołujących się L. G. i J. W. następców prawnych S. Sp. z o. o.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 3 listopada 2021 r., sygn. akt III AUa 1050/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z 1 marca 2018 r., V U 1170/171, zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Białymstoku z dnia 31 października 2017 r. i stwierdził, że H. S. jako osoba świadcząca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek S. sp. z o. o. z siedzibą w B. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, zdrowotnym, wypadkowym w okresie od 3 września 2016 r. do dnia 31 lipca 2017 r.; w pozostałej części odwołanie oddalił oraz zasądził od organu rentowego na rzecz S. sp. z o. o. z siedzibą w B. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 3 listopada 2021 r., III AUa 1050/21, Sąd Apelacyjny - Sąd pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oddalił odwołanie oraz zasądził od L. G. i J. W. solidarnie na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za pierwszą instancję, kwotę 480 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za postępowanie kasacyjnej i kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego za drugą instancję.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pełnomocnik S. sp. z o. o. zarzucił naruszenie art. 9 ust. 2c oraz ust. 4a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 423 ze zm.) przez ich wadliwą wykładnię, co w konsekwencji doprowadziło do ich błędnego zastosowania, a w konsekwencji zobowiązanie płatnika składek do opłacenia składek ubezpieczenia emerytalnego, rentowego i wypadkowego, podczas gdy tego rodzaju zobowiązanie składkowe w ogóle nie powstało.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił oczywistą zasadnością skargi oraz potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecnictwie. W uzasadnieniu wniosku wskazał, że brak jest podstaw do zaakceptowania stanowiska Sądu Apelacyjnego, że zgodnie z art. 9 ust. 4a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zastrzeżenie "odsyłające" do ust. 2c tego artykułu powoduje, że zleceniobiorca uprawniony do emerytury lub renty, pozostający równocześnie w stosunku pracy, nie będzie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia tylko wówczas, gdy wynagrodzenie uzyskiwane przez niego w ramach stosunku pracy osiągnie kwotę co najmniej równą kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 18 ust. 4 pkt 5a powołanej ustawy). Zdaniem odwołującego się uznać należy, że zleceniobiorca - emeryt będzie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia, o ile nie pozostaje równocześnie w stosunku pracy z innym pracodawcą.

Mając na uwadze powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w zmienionym składzie, z pozostawieniem rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym oraz we wszystkich instancjach, ewentualnie o

uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, stosownie do art. 398¹⁶ k.p.c., a nadto o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz o rozpoznanie sprawy również pod nieobecność pełnomocnika odwołującego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd).

Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia

podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepublikowane; z 8 lipca 2009 r., I CSK

11/09, niepublikowane; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, to jest bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepublikowane; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepublikowane). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności należy zauważyć, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania obarczone jest błędem logicznym, bowiem strona skarżąca w kontekście tych samych przepisów, co do których formułuje istotne zagadnienia prawne i formułuje tezę o konieczności dokonania ich wykładni z uwagi na poważne wątpliwości, podnosi również zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, co wzajemnie się wyklucza. Skoro bowiem określone przepisy wywołują poważne wątpliwości, które wymagają

wykładni Sądu Najwyższego dla ich rozstrzygnięcia, to Sądy w niniejszej sprawie nie mogły ich w sposób oczywisty, rażąco naruszyć. Coś co jest wątpliwe nie może być zarazem oczywiste.

Niezależnie od powyższego należy podnieść, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stara się zakwestionować wyrok, w którym Sąd Apelacyjny zastosował się do dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 marca 2029 r. II UK 548/17 (LEX nr 2638597) wiążącej go wykładni art. 9 ust. 4a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W powołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy przyjął, że zastrzeżenie "odsyłające" do ust. 2c tego artykułu powoduje, że zleceniobiorca uprawniony do emerytury lub renty pozostający równocześnie w stosunku pracy nie będzie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia tylko wówczas, gdy wynagrodzenie uzyskiwane przez niego w ramach stosunku pracy osiągnie kwotę co najmniej równą kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 18 ust. 4 pkt 5a powołanej ustawy).

Sąd drugiej instancji uznał, że skoro H. S. w spornym okresie uzyskiwał przychód ze stosunku pracy stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne poniżej progu obowiązującego wówczas wynagrodzenia minimalnego, to podlegał ubezpieczeniom społecznym także ze stosunku zlecenia.

Pogląd przyjęty przez Sąd Najwyższy w przywołanym wyżej orzeczeniu utrwała jednolitą linię orzecznictwa, zgodnie z którą na użytek zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego dla osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia porównuje się podstawę wymiaru składek w danym miesiącu, stanowiącą iloczyn umówionej stawki godzinowej i liczby godzin przepracowanych w tym miesiącu, z minimalnym wynagrodzeniem za pracę (art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2020 r., II UK 362/19, OSNP 2021 nr 12, poz. 134). Podobnie w wyroku z dnia 27 stycznia 2021 r., II USKP 3/21 (OSNP 2021 nr 11, poz. 126) Sąd Najwyższy przyjął, że podstawę wymiaru składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w danym miesiącu stanowi - na użytek art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - iloczyn umówionej stawki godzinowej i liczby godzin przepracowanych w tym miesiącu (wynikających z grafiku), niezależnie od tego,

kiedy wynagrodzenie za wykonaną pracę ma zostać wypłacone oraz jaki ustalono okres rozliczeniowy wymiaru godzin do przepracowania (np. dwa miesiące).

Sąd Najwyższy jest także zdania, że stosując art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, użytego w tym przepisie pojęcia "podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe" nie można interpretować, posługując się art. 18 ust. 1 tej ustawy i utożsamiać go z przychodem zdefiniowanym w jej art. 4 pkt 9. Należy bowiem zwrócić uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięte zostało już, że użyty w art. 9 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zwrot "podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe" należy rozumieć jako wynagrodzenie za pracę wynikające z treści stosunku pracy, a nie jako przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 tej ustawy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 stycznia 2021 r., II USKP 2/21, LEX nr 3112885 i z dnia 17 marca 2021 r., II USKP 95/21, LEX nr 3149317).

Wobec tego, że skarżący, formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie zdołał wykazać, że powoływany przez niego przepis ustawy o systemie społecznych budzi poważne wątpliwości interpretacyjne, które nie doczekały się wykładni ani okoliczności wskazujących elementarne naruszenia w procesie stosowania prawa, co dawałoby podstawę do przyjęcia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy uznał, że nie istnieje potrzeba merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej. Dlatego na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.